

**R. P. Ferdinandi De Castro Palao, Legionensis Soc. Iesv,
Sacrae Theologiae Professoris, Et sanctae Inquisitionis
Qualificatoris & Consultoris; Operis Moralis, De Virtutibus,
Et Vitiis Contrariis, In ...**

Continet Tractatus De Conscientia, De Peccatis, De Legibus, De Fide, Spe,
Et Charitate

Castro Palao, Fernando de

Lugduni, 1669

§. 3. An delectatio, & desiderium obiecti mali sub conditione auferente
eius malitiam mortale peccatum sit?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76540](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76540)

Ergo delectari de illorum coitu, est delectari de actu prohibito. Adde, hos ignorantibus non licet coniugere, nec confu-
tere, ut coniugantur. Ergo nec licet de illorum coniunctione
delectari.

19 Ergo verò existimo de omnibus esse morale, sic Cor-
daba lib. 2. q. 30. sine. Salas tract. 13. disput. 6. sect. 31. n. 218. Azor.
tom. 1. in fin. moral. lib. 4. cap. 6. quest. 9. Mourcor, quia omnes
tam cibij, quam amens lege tenentur, licet ab illa ob ebrie-
tatem, vel amensiam fuerint excusati, Ergo delectari de illor-
um coitu per se, est delectari de obiecto malo. & solum per
accidens excusato à malitia. Ergo est mala delectatio. Con-
firmo. Nempe licet amensiam ad necem hominis inuitare, ne-
que ebrios inter se coniugere, neque desiderare, ut iudex erret
in profectenda sententia, aut testes falsum testimonium dicant,
etiam ignorantibus, quia mala illa, & peccata, à quibus amen-
siam, & ebrietas per ignorantiam excusantur, tibi erunt volunta-
ria, & grata. Deinde in venenis est specialis ratio, quare de
his obiectis nequas delectatur, quia delectationes de his obiectis
non solum sunt prohibita, quia ad obiecta prohibita referuntur,
sed etiam ratione sui, & ob repugnantiam quam habent
cum castitate, excusant enim, & commouent de se appetitum ad
coitum, Ergo siue obiectum excusatur à malitia, siue non, de-
lectatio de illo mala est. Unde non solum delectatio de coitu
à malitia per accidens, excusato mala est, sed etiam delectatio de
coitu matrimoniali aliorum, quia talis delectatio excitat in
habente illum, fluxum seminis. Et licet aliquando non excitet,
hoc est per accidens, ex se enim habet excitare, ac proinde à
causa excusati non potest, esto contra tenet Salas *supra* n. 215,
tam de delectatione voluntatis, quam appetitum sensitiui, sicut
hinc inquit, est talis distinctio.

20 Verum si de delectatione in aliis materijs à Venere lo-
quamur, dicendum est primo licitam esse delectationem de
quolibet opere bono, siue à se, siue ab alio factam sit. Probo,
quia obiectum bonum est, & nullum prauum affectum mouet,
Ergo licet de illo delectari, sicut delectare. Qua ratione il-
licum est de delectari de suspensio latrone de inimicis iure va-
stans, sic omnes Doctores.

21 Dico secundò, Si opus ex aliqua circumstantia malum
sit, & de illo, vel est sub tali circumstantia, delectaris, delectatio
peccaminosa est, sicut & ipsum opus, sic Basilius de Leon lib.
10. de matrim. cap. 16. num. 16. Ratio, meo iudicio, est euidentis,
quia delectatio vel est approbatio obiecti, vel supponit illius
approbationem, sed approbare obiectum malum, malum est,
Ergo de illo si delectari malum erit. Explico conclusio-
nem, Approbatio est sanam comedere carnes in Quadragesi-
ma, si de tali comestione delectaris, procul dubio delectaris de
obiecto formaliter malo; similiter si te iudicem fingis, & sub
hac apprehensione contemplaris vindicare de inimico, quis
dubitare potest peccatum cum obiectum formaliter ma-
lum approbes.

22 Dico tercio, de quolibet obiecto iure postiuo prohibi-
to potest abique morali delectatio esse, dummodo intelle-
ctus repræsentet voluntati obiectum denudatum conditione
vitians, & voluntas & appetitus in illud ve sic repræsentatum
feratur. Hæc conclusio est communis, Lessius lib. 4. cap. 3.
dub. 15. n. 11. & seq. Vazq. 1. 2. disp. 110. cap. 2. Sanch, alios
referens lib. 1. Decal. cap. 2. n. 10. Ratio videtur aperta, quia
obiectum, ut sic repræsentatum, non inuoluit malitiam. Ergo
nequit illam delectationem tribuere: posse autem tali obiectum
denudatum per intellectum à conditione vitiantem, apertum est,
cum ab extrinseco habeat malitiam, sicuti & prohibitionem
hæc ratione tibi non est morale. si in Quadragesima delectaris
de esu carnis absolute, quia esus carnis in se malus non est, ne-
que in se inuoluit prohibitionem; esset tamen mortale si dele-
ctatio esset de esu carnis in Quadragesima facta, ita vt obiectum
delectationis illammet circumstantiam comprehenderet.

Dices. Sanè nullo modo licet velle in Quadragesima com-
edere carnes, etiam si non velit illas comedere, quatenus sunt
prohibita, Ergo neque etiam licet in Quadragesima de esu
carnis delectari.

Respondendo negando consequentiam. Ratio disparitatis est,
quia voluntas efficax tendit ad consequendum opus, & cum ab
opere sic exercito separari non possit malitia, neque à voluntate
efficaci separari potest: at delectatio cum operis executione non
sit, potest in opus denudatum à conditione vitiantem ferri, ac
proinde malum esse, vt bene notauit Coninchus *disput.* 34.
dub. 11. n. 110. Bonaccia de matrim. quest. 4. par. 8. n. 11.

Dico quartò, de obiecto iure naturali prohibito mala est
delectatio, quous ab illo præcindi non potest malitia: et si
ab illo obiecto in aliqua circumstantia facta separari potest
malitia, non erit mortalis eius delectatio. In priori parte hu-
ius conclusionis omnes conueniunt: nam tunc delectatio non
habet, vnde honestari possit, cum malum semper approbet.
Qua ratione nunquam potest esse licita delectatio de idolola-
tria, odio Dei, mendacio, infidelitate, & similibus, quia in nulla
circumstantia hæc licita esse possunt. Secunda pars paucis ar-
guitur, eo quod existimant à prohibitis iure naturali separari
non posse malitiam, & prohibitionem, Verum si rectè expendi-
datur, clara est: factum enim licitum esse potest necessitate

gravi vigente, homicidium auctoritate publica factum: si igi-
tur quis delectaretur de horum actuum substantia, non inter-
tur delectari de illis, quatenus mali sunt; siquidem, & mali,
& boni esse possunt, secundum diuersas circumstantias in
quibus fiunt; hac enim ratione, vt bene dicit Azor statim al-
legandus, non peccat mortaliter, qui se ducem fingens in
bellio iniusto delectatur, quòd strenue pugnaverit, iurificè se
defenderit, aliisque huiusmodi fuerit operatus. Item ipsemet
Thomas Sanchez, qui lib. 1. cap. 2. num. 11. affirmat, dele-
ctationem de prohi bitis iure naturæ semper esse ma am, n. 35.
nobiscum videtur consentire, siquidem admittit non esse cul-
pam lethalem, si laicus se apprehendat Sacerdotem, & iurif-
dictionem habentem; delectatur in confessionibus audiendis,
quia audire confessiones non est malum, nisi quatenus sit à
non habente potestatem; quare dum non delectatur de huius-
modi conditionis absentia, non delectatur de aliquo malo, sic
dicendum in duello homicidio, & similibus, quæ licita, & illi-
cita esse possunt, ita tenet Basilius de Leon lib. 10. de matrim.
cap. 16. num. 19. Azor tom. 1. in fin. moral. lib. 4. cap. 6. quest.
1. in fin. & Thomas Sanchez lib. 1. in Decalog. cap. 2. num. 16.
fine. Coninch. *supra* num. 110.

§. III.

An delectatio, & desiderium obiecti mali sub
conditione auferente eius malitiam,
mortale peccatum sit.

- 1 Explicatur questio.
- 2 De prohibitis iure positio non est peccatum.
- 3 Quid attendendum de prohibitis iure naturæ? Proponitur que-
dam sententia non posse honestari talem delectationem.
- 4 Probabile est honestari posse.
- 5 Satis sit argumentis num. 3. positis.
- 6 Aliqua aduertuntur pro superioris doctrina intelligentia.

1 **D**esideras comedere carnes die Venetis, occidere, men-
tiri, vindicare, idololatriæ si tibi liceret, & de illis
sub tali conditione apprehendis delectaris, committis pecca-
tum, ac si conditionem non apposuissis.

2 Si de prohibitis iure positio loquamur, recepta om-
nium sententia est, te non peccare, si apponas conditionem
excusantem à malitia, & sub ea obiectum velis, vt si velis in
Quadragesima comedere carnes, casu quod Ecclesia permitte-
ret, stante enim Ecclesie permissione talis comestio licita est.
Ergo velle comestorem sub tali conditione est velle obiectum
bonum nulla ex parte maculatum.

3 Quòd si de prohibitis iure naturæ loquamur distinguen-
dum est, Aliqua enim sunt, à quibus separari potest malitia;
alia à quibus malitia est inseparabilis. Prioris generis sunt, coi-
tus, homicidium, furum, infamatio, quæ stante aliqua conditio-
ne licita sunt, coitus enim licitus est, si cum vxore propria fiat,
homicidium, si auctoritate publica, furum, si vigente necessitate
de infamatio, si honesta causa intercedat. Alia sunt, à quibus ma-
litia separari non potest, quia nullus casus dabilis est, in quibus
hæc liceant, vt mendacium, fornicatio, vindicta, idololatria,
odium Dei, & similia. Si voluntas fertur in prioris generis
obiecta sub conditione auferente eius malitiam, existimo
peccatum mortale non esse, quia fertur in obiectum denuda-
tum à malitia; hæc enim ratione non peccat mortaliter re-
ligiosus, qui velit ducere vxorem, casu quo liber esset à voto, &
occidere latrones casu, quo iudex esset, & alienum accipere
necessitate vigente, sic Caietanus in *summa*, verbo cogitatio,
Emanuel Saæ verbo peccatum. Mai. 1. tom. sum. cap. 12. n. 1.
in 2. edit. Basilius de Leon lib. 10. de matrim. cap. 16. num. 20.
Th. Sanch, alios referens lib. 1. in Decal. cap. 2. n. 24. & alij Do-
ctores statim referendi. Quòd si voluntas fertur in posterioris
generis obiecta, quæ in nullo euentu licita esse possunt, affirmat
Thom. Sanch. n. 23. Basilius de Leon *supra* Azor tom. 1. in fin.
moralium, lib. 4. cap. 6. q. 10. te peccare mortaliter, quomo-
cumque ea velis, etiam si ea velis sub conditione, si tibi liceret,
vel si non essent mala, vel prohibita. Nam cum impossibilis
sit talis conditio, pro non adiecta debet haberi, ex text. in cap.
fin. de conditionib. appositis, ac si conditio non esset apposta, sed
absolute in talia obiecta motus fuisset, nemini est dubium te
peccatum grauer. Ergo etiam si conditionem apposueris.
Secundò cum dicitis velle mendacium, si esset licitum, con-
uincens desiderate licitum esse mendacium, Ergo desideras, vt
naturæ retum mutentur, & iure naturæ verita liceat. Ergo
peccas. Tertio nemini esse potest dubium, hunc actum esse
culpam lethalem, si esset licitum, destruerem Deum, cum ta-
men conditio rationem malitiam auferre videretur.

4 Nihilominus existimo satis probabile non esse pecca-
tum mortale hæc obiecta intrinsece mala desiderate, vel de il-
lis delectari sub conditione, si licita essent, vel si Dei offensa
non essent; sic tenet expressè Valquez 1. 2. disput. 116. cap. 2.
Sayrus in *clausi regia*, lib. 8. cap. 7. num. 28. & 29. Salas
tractum 13. disputat. 6. sectio. 27. num. 180. Emanuel Saæ in
edit.

DE
CASTRO
PALACIO
TOM.
II
LIV.

edit. Complur. & Rom. verbo peccatum, n. 2. Bonacina de matrimon. quæst. 4. p. 8. num. 20.

Probo primo, quia sic desiderans illa obiecta, non absolute, & efficaciter illa desiderat, cum videat esse impossibilia, solum enim ostendit propensionem suæ voluntatis in tale obiectum quando enim dicit se mendacium committurum, si liceret, scit nec esse, neque posse esse licitum mendacium. Ergo non habet voluntatem committendi mendacium; cum hac enim voluntate mentendi, si liceret, stat optimè voluntas nunquam mentendi, quia non est licitum. Ergo solum illa voluntas est, quædam voluntas inefficax, seu, ut melius dicam, est quædam propensionis in obiectum significatio: at quando ita est, implet Thomas Sanchez num. 27, affirmat malam non esse. Ergo nunquam est mala talis voluntas, secundò, qui vult mentiri, casu quo liceret, non vult obiectum prauum, siquidem mendacium licitum malum non est, & licet nunquam possit esse licitum mendacium, hoc non obest quominus voluntas in illud sub ea conditione feratur; in apprehensione enim, & affectu mendacium licitum est.

Neque obstant rationes conetarie. Admitto enim conditionem impossibilem in matrimonij contractu favore ipsius pro non adiecta haberi: at non in aliis contractibus, ex §. si impossibilis, Institur. de iuribus stipular. & leg. impossibilis, 7. ff. de verborum obligat. & leg. non solum, 30. ff. de actionib. & obligat. Ex quibus legibus constat apponentem conditionem impossibilem non habere voluntatem contrahendi, sed potius irridendi?

Ad secundum nego volentem mentiri, casu quo liceret, vel ut licitum sit mendacium, quia circa bonitatem, vel malitiam mendacij non feruntur eius voluntas, sed negativè se habet: sicut si voluntatem haberes occidendi latrones, si iudex edes, non inferitur te habere voluntatem assassinandi officium iudicis. Neque religiosus, qui dicitur: Si solutus essem à voto, ducetem uxorem; inferitur habere voluntatem se à votis liberandi, sed solum dicit, quid in illo statu faceret, sibi que gratum foret. Ergo ex tali voluntate non inferitur velle, ut rerum naturæ mutentur, secundò respondeo concedendo te velle, ut illa omnia essent licita, & naturæ rerum mutentur; sed quia non vis illud efficaciter, sed inefficaciter, & per simplicem affectum, & ob finem bonum, non est cur peccati mortalis tuis affectus dammandus sit, ut bene dixerunt Vasq. & Salas supra.

Ad tertium respondeo illam voluntatem, si esset licitum, destruerem Deum, mortalem esse non ex formali obiecto, quod respicit, sed quia videtur effectus esse alterius voluntatis Deum odio habentis: qui enim sermò id diceret, manifestè conuinceretur Deum sibi displicere, & ex displicentia ipsius esset mortale; non obiecto.

Pro maiori intelligentia supradictæ doctrinæ aduerto aliquos esse casus, in quibus à mortali aliqui de existimant excusatos ob conditionem appositam, cum tamen non sint, eo quod conditio illa non tollat malitiam integrè. Si enim dicas vindicater, fornicater, aut aliud malum facerem, si infernus non esset, vel si non essem sacerdos religiosus, &c. sine dubio peccatus esse, vel non esse infernum, esse, vel non esse sacerdotem, non tollit malitiam vindictæ, fornicationis, & aliorum peccatorum; tollerit tamen aliquam circumstantiam: ut si diceres, si non essem religiosus, fornicater, & constituerit peccatum solum contra temperantiam, non contra votum, ut bene notavit Bonacina de matrimon. quæst. 4. p. 8. n. 27. Sanchez libr. 1. in Decalog. cap. 2. n. 28. qui n. 29. aduertit, cum aliquis dicit, si hoc mihi alio tempore accideret, vindicater, esse peccatum, si potentiam exequendi vindictam desiderat: at si solum enuntiativè proferat, enuntiativo, inquam, quid tunc sciendum fuisse existimat, culpa vacat. Nunquam tamen est peccatum velle relinquere peccatum ob timorem inferni, vel ob amissionem honoris, ob quemcunque enim finem peccatum relinquatur, peccatum non est.

§. IV.

An delectatio morosa de turpi obiecto habeat omnes species, quas habet desiderium illius.

1. Explicatur questio, & declaratur, in quo sita est difficultas.
2. Si delectatio sit de copula cum coniugata, quatenus talis est, speciem habet adulterij, secus si de copula coniugata præciso per intellectum coniugij.
3. Preponitur quædam obiectio, & soluitur.
4. Aliqua aduertuntur notanda.

1. **C**onstat primò, desiderantem fornicari cum soluta contra temperantiam peccare; si cum nupta, addere iniuriam ob adulterium; si cum religiosa, vel voto castitatis ligata, peccare contra religionem; si cum consanguineis, peccare contra pietatem, quantumvis vellet non esse coniugatam, religiosam, vel consanguineam, quia desiderium peccati tendit

ad exequendum peccatum, & cum à peccato illo separari non possint illæ circumstantiæ, necessariò illatum malum habere debet desiderium, seu voluntas efficacis.

Difficultas autem est, an etiam illas habere debeat delectatio: siquidem delectatio non tendit ad executionem operis, sed potius ipsum opus, quasi exercitum supponit, & in illo delectatur.

2. Et quidem si delectatio sit de copula habita, vel habenda cum coniugata, quatenus coniugata est: ita ut obiectum tæ delectationis non solum sit copula cum illa femina, quam cognoscis coniugatam, sed copula cum illa ut coniugata, taliter quòd esse coniugatam te delectet, nemini esse potest dubium talem delectationem non solum contra temperantiam, sed etiam contra iustitiam esse: siquidem iniustitia tibi placet, & grata est, & tradiderunt Azor. Vasq. & Salas infra allegandi. At vero vel nunquam hoc contingit, quia terminam esse coniugatam, vel alio impedimento ligatam, parum delectationi delectatur, in ò potius temperat delectationem, non illam excitat. Ergo cum de illius concubitu delectaris, non delectaris de illo, quatenus est concubitus coniugatus, vel religiosus, sed ab omnibus his circumstantiis præcisus. Possit autem delectationem ab omnibus his circumstantiis præcisare, videtur manifestè: femina enim illa esse poterat sine coniugio, vel voto castitatis. Ergo bene potest apprehendi, quòd apprehendatur affectus coniugij, vel voto castitatis (est alia cognoscitio cognoscitur affectum esse coniugio, vel voto castitatis). Ergo apprehendere potes copulam cum illa, ut sic apprehensa. Ergo si delectaris in tali copula, non delectaris in copula adulterina, vel sacrilega: quia copula illa prout est in tua apprehensione ab omnibus his malis præcisus. Ergo delectatio de copula cum coniugata, religiosa, vel consanguinea, eiusdem esse potest speciei, nisi formaliter delectatio fiat de illis, quatenus tales sunt, ita tenet, & late probat Vasq. 2. disp. 1. 2. cap. 2. Azor libr. 4. in sit. mor. cap. 6. q. 3. Sayrus in clavi regis lib. 8. c. 7. n. 19. & 20. Thom. Sanchez, libr. 1. in Decal. cap. 2. n. 12. attenda eius limitationem, quam apponit conclusioni, probabilem reputat Lessius libr. 4. de virr. cap. 3. dub. 15. n. 123. Saà verbo luxuria n. 13. Salas 1. 2. tract. 1. disp. 6. sect. 6. num. 56. & 57. Egid. de Coninch. disp. 34. dub. 1. n. 108. Bonac. de matr. q. 4. p. 8. n. 9.

3. Sed obijcies, cum delectaris de obiecto pravo, verbi gratia de copula habita cum coniugata, copula cum coniugata tibi placet, & grata est. Ergo tibi grata est copula adulterina, quia ab illa copula cum coniugata separari non potest adulterij malitia.

Respondeo, si per approbationem voluntatis tibi placeat copula cum coniugata, certum est malitiam adulterij talem approbationem habere; illa enim voluntas est voluntas operis: at si per delectationem tibi placeat, non est necessarium, quòd tibi placeat copula cum coniugata, quatenus cum coniugata est; sufficit, si placeat illa copula, quæ cum coniugata est facta, quatenus est cum femina pulchra, & à te amata; stat enim optimè non posse ab aliquo opere separari plures malitias, & in delectatione illius operis omnino separari. Exemplis probat Coninchus, Lessius, & Salas supra, si in loco facto malè tractetur tuus inimicus, & tamen de illius calamitate delectaris abique consideratione loci sacri: talis delectatio malitiam sacrilegij non habet, etiam si opus externum sacrilegium fuerit. Item audis verba facientis, sed contumeliosa, imputa, detestatoria, delectari de illis potes, non quatenus contumeliam causam, sed quatenus risum excitant, item non quatenus detestatoria, sed quatenus impura. Ergo non est necessarium delectationem integrè obiecto conformari, & omnem eius malitiam in se recipere, sed poteris solum ex parte turpitudinem ab illo accipere.

4. Aduertendum tamen est, si delectatio contingat de copula sodomitica, vel bestialia, necessariò faciendum esse, quia omnino sunt distincta à copula fornicaria, & specialem cum virtute castitatis oppositionem habent: siue hæc oppositio illis proveniat à turpitudine obiectorum, quæ respiciunt, siue à se ipsis per ordinem ad obiecta, sic Vasq. cap. 2. Lessius n. 122. Salas num. 60.

Secundò aduertendum est, si delectatio fiat ab habente votum castitatis, esse non solum contra temperantiam, sed etiam contra votum, quia votum omnes delectationes carnales excludit. Solum est difficultas, an delectatio coniugis cum femina aliena habeat non solum malitiam contra castitatem, sed etiam contra iustitiam? Affirmat Bonacina quæst. 4. num. 8. de matrimon. n. 19. versus. secundus casus, quia coniux per matrimonium non solum corpus, sed etiam affectus alteri coniugij obligavit. Ergo si in alteram à coniuge inclinat, iniuriam introgat. Hæc tamen ratio non caret difficultate, supposita nostra lenientia affirmante delectationem non accipere malitiam omnem obiecti, sed quatenus ab intellectu voluntati repræsentatur. Cum autem à circumstantia coniugij possit intellectus præcisare, & seipsum quasi solum considerare, non videtur circumstantiam coniugij, posse malitiam tali delectationi tribuere. Quòd autem per coniugium non se coniuges obligauerint ab his delectationibus abstinere, sicuti obligantur vouentes castitatem; inde probatur, quia hæc delectationes sunt: